

Pilismarót-Basaharc lelőhely rézkori temető kutatási adatkészletének feldolgozása

Horváth Friderika – Szederkényi Róbert

HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont
 Régészeti Intézet

HUN
REN

BÖLCSESZETTUDOMÁNYI
KUTATÓKÖZPONT
RÉGÉSZETI INTÉZET

ARP
adatrepozitórium

A projekt résztvevői:

Horváth Friderika:

Feladatkör:

Régészeti Örökség és Módszertan Osztály vezetője
(Adattár, Grafikai műhely, Restaurátor műhely)

Kutatási terület:

Provinciális római kori régészet

Adattár = RI kutatási adatainak kezelője

Szederkényi Róbert:

Feladatkör:

Régészeti Örökség és Módszertan Osztály munkatársa
Tudományos segédmunkatárs, kutató-adattáros

Kutatási terület:

Késő római és népvándorláskori régészet

A projektbe bevont kutatás – retrospektív adatfeldolgozás, adatgondozás

Címe: Pilismarót-Basaharc lelőhely rézkori temető kutatási adatkészletének feldolgozása

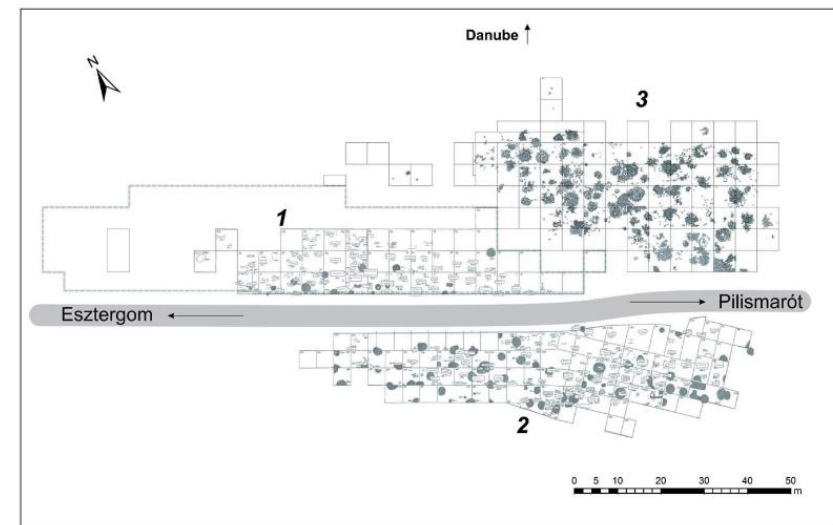
Témája: Pilismarót–Basaharc a Kr. e. 4. évezred második felében (Kr.e. 3600/3500–3000/2800) létesített, mindmáig egyedülálló, ikonikus temető a Kárpát-medencében.

A lelőhely a Dunakanyar középső részén az Ipoly torkolatával szemben található.

A temetőnek több időhorizontja van: *rézkori*, *kelta* és *avarkori*.

A késő rézkori badeni kultúra boierai csoportjához tartozó temető 110 hamvasztásos sírral a kultúra elterjedési területén az eddig ismert legnagyobb sírmező.

A tervezett dunai vízerőmű építését megelőző nagyszabású mentőásatás sorozat részeként került feltárássra 1967 és 1969–1972 között. A vízlépcső megvalósulása esetén a lelőhely területe elárasztásra került volna.

Pilismarót-Basaharc rézkori lelőhelye

DUNÁNTÚL	ALFÖLD	KORSZAK	IDŐ (Kr. e.)	
Starčevo	Jászág csoport	KORAI NEOLITIKUM	– 6000	
Dunántúli vonaldíszes kerámia	Körös			
Zseliz	Alföldi vonaldíszes kerámia	KÖZÉPSŐ NEOLITIKUM	– 5400/5300	
Sopot-Bicske	Tiszadob			
Lengyel I-II	Szakálhát		– 5000/4900	
Lengyel III	Bükk			
	Tisza	KÉSŐI NEOLITIKUM	– 4500/4400	
	Herpály- Csőszhalom			
Balaton-Lasinja	Tiszapolgár	KORAI RÉZKOR	– 4000	
Ludanice				
Tűzdelt barézós kerámia	Bodrogkeresztúr	KÖZÉPSŐ RÉZKOR		
	Hunyadihalom			
	Protoboleráz		– 3600/3500	
	Boleráz			
	Baden	KÉSŐ RÉZKOR		
Vučedol	Kostolac			
	Gödörsíros-kurgán			

Ebben a periódusban született a legtöbb
őskori innováció:

- kerék
- kocsi
- bizonyos fémötvözetek elterjedése
- ló házasítása
- állatok igavonó erejének hasznosítása

Pilismarót-Basaharc lelőhely rézkori temető kutatási adatkészletének feldolgozása

Kutatás: Feltárás vezetője: **Torma István** (1940–2018)

A temető teljes feldolgozása és közzététele 2012–2014, 2015 között OTKA pályázat keretében valósult meg (K 104276), témavezető: **Bondár Mária**

A kutatócsoport tagjai: Bondár Mária, Torma István, Köhler Kitty, Gál Erika, Sümegi Pál, T. Bíró Katalin, Hamilton Derek, Tolnai Katalin

Az OTKA pályázat együttműködő partnerei:

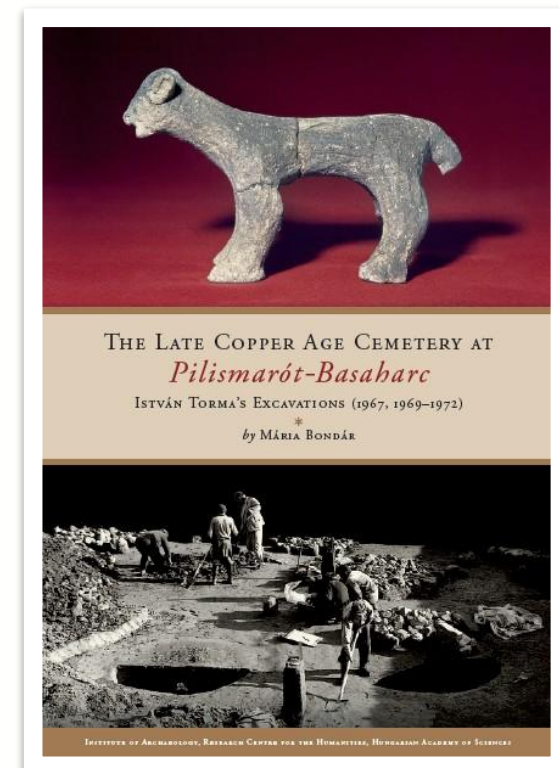
- Magyar Nemzeti Múzeum
- MNM Nemzeti Örökségvédelmi Központ
- Scottish Universities Environmental Research Centre (Glasgow, UK)

A közzététel OTKA publikációs pályázat, 2015 (PUB-K 114482):

Monográfia: 380 oldal, 52 rajzos tábla, 15 elterjedési térkép és egyéb illusztrációk

Tartalomgazda jogtulajdonos:
MTA – Bölcsészettudományi Kutatóközpont, RI

A kutatás adatkészlete 1967, 1969–1972 – őrzési hely: RI Adattár

A kutatás módszertana ➡ kutatási adatkészletek jellege

Terepi kutatás:

- 1970-es évek adta műszaki-technikai lehetőségek között:
- tájolás iránytűvel
 - terepi felmérés geodéták által egy általuk kiválasztott „fix”-ponthoz
1:10 000, 1:25 000 térképeket katonai biztonsági okokból nem lehetett terepre vinni
 - szelvények mélysége a szántott felszínhez volt viszonyítva

- Terepi adatállományok:**
- Fotódokumentáció: fekete-fehér, illetve színes negatív, valamint színes dia
 - Rajzdokumentáció: ceruzarajz milliméterpapírra – 1:20 méretarányban szelvények, 1:10 méretarányban sírok
 - Szöveges dokumentáció: napi szintű kézzel írt ásatási napló (jelenségek, fontosabb leletek) szintezési napló

- Elsődleges leletfeldolgozás:**
- restaurálási napló (minden egyes tárgyról *előtte-utána* vázlatos rajz készült)
 - leletfotók: fekete-fehér negatív, színes dia

Adattári szabályozásnak
megfelelően:

- fotókról tárgykartonok készültek

A kutatás adatkészlete 1967–2014 – őrzési hely: RI Adattár

Tárgykartonok metaadatai

- Lelőhely neve
- Közigazgatási adatai
- Ásató neve
- Ásatás éve
- A tárgy őrzési helye
- Rövid leírása (pl. díszített tál, töredékes állatfigura, orsógomb stb.)
- A fotó leltári száma (negatív szám)

Jelenleg érvényben lévő közig. elnevezés: Helynév: <u>Pilismarót</u>		A leltárkönyv szerinti helymegnevezés: 2. <u>Pilismarót-Basaharc</u>	
1. Megye: <u>Komárom</u> Járás: <u>dorogi</u>		Az előkerülés ideje: <u>1971.VI.-VII.</u> körülményei: <u>ásatás</u>	
Az őrzési hely teljes megnevezése: <u>EBM</u>		4. Az ásató neve: <u>Torma István</u> Ajándékozó neve: A lelet jellege (telep, sir, kincs, szórvány stb.):	
3. Leltári szám:		419.sir, 1.edény.	
5. Korszak meghatározás: <u>rézkor- bolerázi csop.</u>			
Edény.			
Neg.sz.: 64.696.			
			

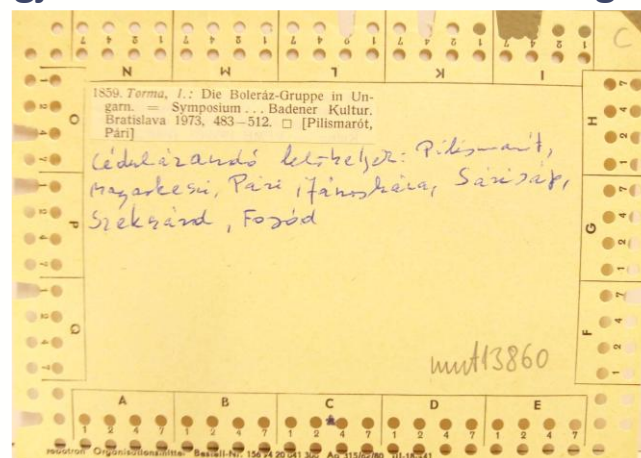
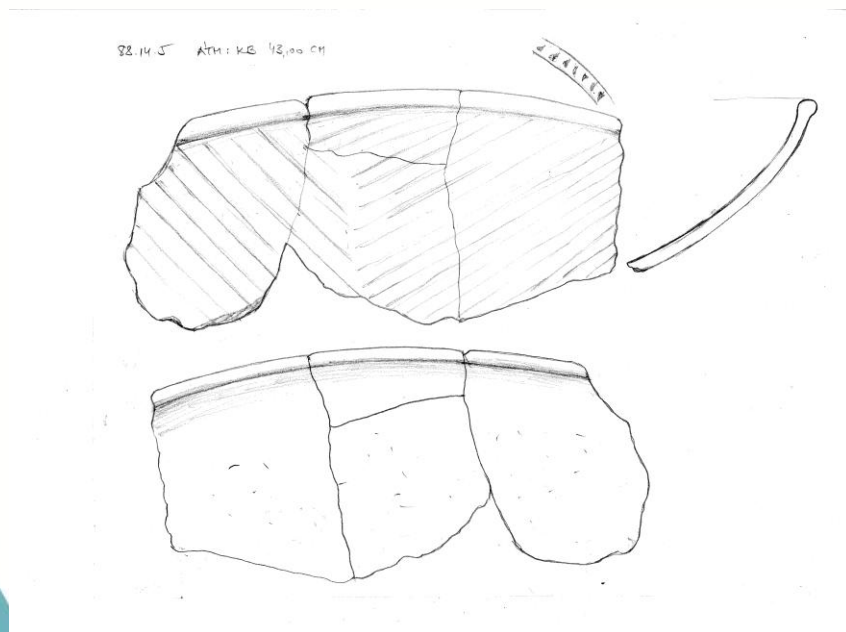
MTA Sokszorosító

ARP
adatrepozitórium

A kutatás adatkészlete 1967–2014 – őrzési hely: RI Adattár

Másodlagos leletfeldolgozás: - közlésre kiválogatott leletek rajzolása (A0–A4, pausz, tus, műszaki részleg)

- lyukkártyás adatfelvétel (A5 méretű peremlyukkartonok) – adat: a sírokban talált mellékletek, leletenként egy-egy kartonra, sír számmal, az ásatási év megjelölésével és az ásató esetleges megjegyzéseivel együtt

- a terepen készült milliméter papírra, ceruzával rajzolt, 1:100 méretarányú ásatási szelvények és összesítő térképek, az 1:20 méretarányú ceruzás rajzok átrajzolása (pausz, tus, műszaki részleg)

- kézzel írt naplók begépelése

A kutatás adatkészlete 2012–2014 – őrzési hely: RI Adattár

- Analóg állományok szkennelése
- Adatpótlás
- Számítógépes grafikai munkák
- Publikáció illusztrációs anyagának összeállítása

szkennelve a régi anyagból	darab
ásatási felvétel	539
tárgyfelvétel	345
pausz rajz	88
diafelvétel	103
összesítő térkép pauszból	28
új tárgyrajkok	256
új temető összesítő	4
új elterjedési térképek	15
új fotók	187
helyszíni felvétel a lelőhelyről	15
radiocarbon mintavétel	13

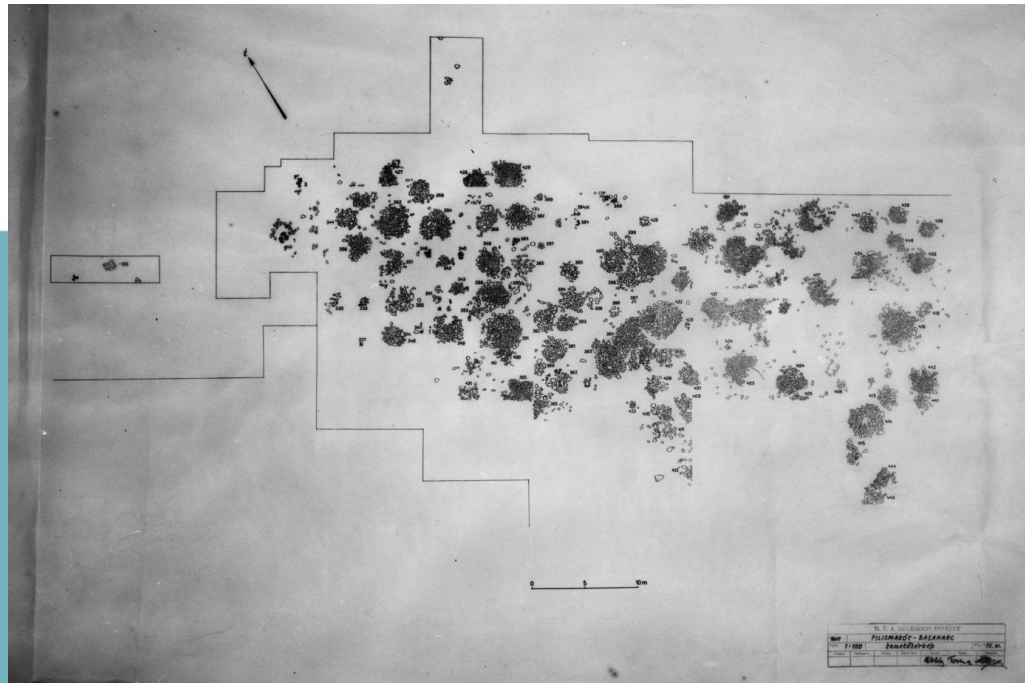

A kutatás adatkészlete 2012–2014 – őrzési hely: RI Adattár

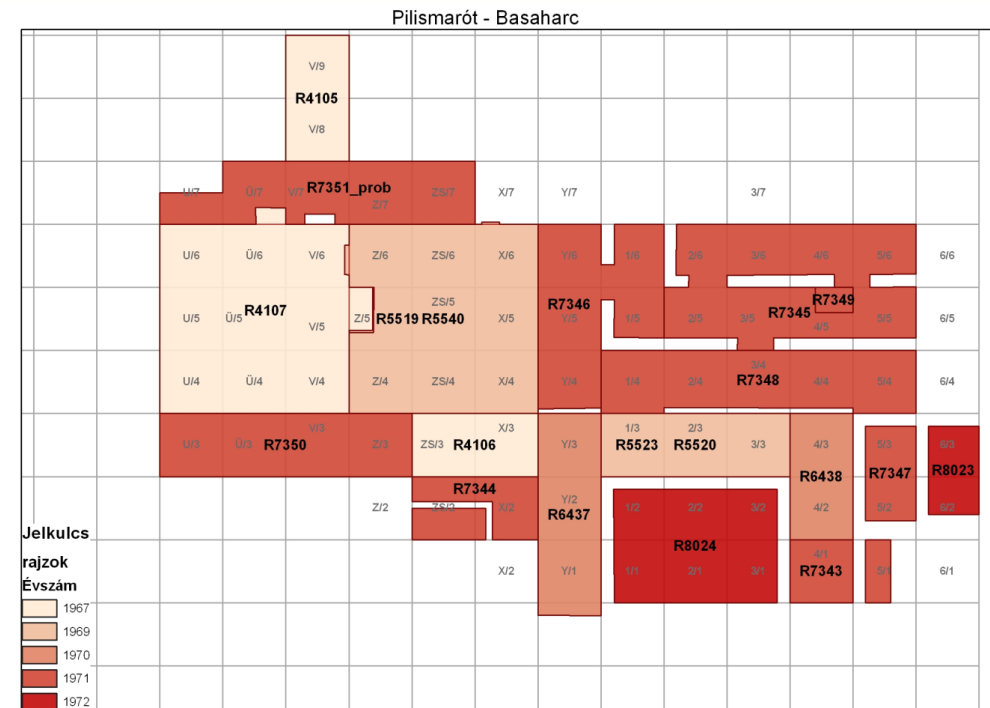
Térinformatikai feldolgozás: - a terepen készült analóg készült felmérési rajzok EOV koordinátákkal beazonosítása, térinformatikai rendszerben elhelyezése.

- a keletkezett állományok metaadatszintű dokumentálása
- adattípusok: vektoros corel-állományok, szintvonalas dwg-állományok, shp-poligonok

Szerzője: Tolnai Katalin, MNM Örökségvédelmi Központ

A temető összesítőterképe (1967, 1969-1971) pauszrajzon

A különböző pauszok összeillesztése a vektoros térkép elkészítéséhez

A kutatás adatkészlete – az adatok tárolása

- Jelenleg intézményi szerveren, részben adattári állományban, részben projektvezetői kezelésben
- A projekt adatkészletéhez tartozó digitális fájlok összmérete: 31,2 GB, 262 mappát, 6 940 fájlt tartalmaz:

Tematikáját tekintve:

- régészet
- antropológia
- archaeozoológia
- geológia
- malakológia
- izotópgeokémia

Típusát tekintve:

- szöveges
- raszteres állomány
- vektorgrafikus állomány
- adatbázisok
- térinformatikai adat (2D, shapefile)
- fotók

A projekt célkitűzése:

- A kutatási projekthez nyilvántartó űrlap készítése (amely tartalmazza a projektszintű átfogó metaadatokat)
- A terepi és feldolgozó munka során keletkezett adatok adattisztítása
- Strukturált mappaszerkezetben elhelyezés az intézeti serveren
 - a projekt adatokat keletkezés szerint munkaszakaszokra bontjuk – terepi adatok, feldolgozás adatai, publikációs állományok szerint
 - az adatkészlet egy részéhez tartozó korábbi leíró jellegű adattáblák metaadatsémáinak egységesítése, kiegészítése
 - a repozitálásra szánt adatcsomagok létrehozása
 - adatcsomag fájljai és fájl szintű metaadatait tartalmazó leíró táblák CSV formátumban, strukturált szerkezetben az intézmény „Research Projects” tárolójába helyezzük
 - disszemináció (adatkezeléssel kapcsolatos rendezvényeken előadás, kutatóközösség tájékoztatása intézményi felületeken, kutatói fórum szervezése)

Köszönjük a figyelmet!

